

De Berse

JAARGANG 36 2026

NUMMER 1

Heemkundekring

"Den Beerschen Aard"

OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS

Inhoud

2. Algemene ledenvergadering Den Beerschen Aard.
– terugblik en vooruitkijken –
4. Industrieel erfgoed (1).
Brouwerij De Doornboom (slot).
9. Bodemprofielen van Westelbeerse grond.
11. De herindeling van Oirschot en Oost-, West- en
Middelbeers.
16. Werktuigencoöperatie 'De Samenwerking'.

De Berse

Jaargang 36 nummer 1 2026

Uitgave van Heemkundekring Den Beerschen Aard

Verschijnt 2x per jaar

Contributie € 25,00 per jaar

Bankrekening NL 05 RABO 013.38.92.751

www.denbeerschenaard.nl

Bestuur Heemkundekring

Den Beerschen Aard

Voorzitter:

Bert van Essen

06-54900707

Penningmeester:

Hans Vennix

013-5142108

Secretaris:

Cees van der Heijden

06-83558171

Secretariaat@denbeerschenaard.nl

Redactie "De Berse"

Guus Staps

06-41801657

redactie@denbeerschenaard.nl

Leden redactie:

Joke van Ham

Peter van Gerven

Cees van der Heijden

Contact:

Via de Website:

www.denbeerschenaard.nl

Leden bestuur:

Jan Hems

Stephen van Helvoort

Alexander van Holstein

De redactie kan de volledige historische juistheid van de artikelen niet altijd controleren; evt. onjuistheden zijn voor verantwoording van de auteur.

Algemene ledenvergadering Den Beerschen Aard – terugblik en vooruitkijken –

Datum: 10-02-2026
Aanwezig: 65 leden
Afgemeld: Johan Janssen

Tijdens de jaarlijkse algemene ledenvergadering van Heemkundekring Den Beerschen Aard mocht de voorzitter weer een mooie groep leden verwelkomen. Het was goed om te zien dat naast de vertrouwde gezichten ook nieuwe leden aanwezig waren. Door omstandigheden vond de vergadering dit jaar op een dinsdag plaats, maar dat mocht de opkomst niet drukken. Er werd teruggeblikt op een actief verenigingsjaar 2025 en vooruitgekeken naar een veelbelovend programma voor 2026.

Zoals gebruikelijk werd de vergadering begonnen met een moment van stilte ter nagedachtenis aan de leden die ons het afgelopen jaar zijn overleden. Hun betrokkenheid bij de vereniging wordt nog altijd zeer gewaardeerd.

Overzicht ALV

De notulen van de vorige algemene ledenvergadering werden zonder opmerkingen vastgesteld, waarna het bestuur een overzicht gaf van de activiteiten van het afgelopen jaar. De vereniging telt momenteel 165 leden en mocht zeven nieuwe leden verwelkomen. Het bestuur was het afgelopen jaar op verschillende terreinen actief. Zo werd deelgenomen aan het Erfgoedplatform binnen de gemeente Oirschot, werd samengewerkt in de Kempencollectie en wordt meegewerkt aan het project *Verhaal van Oirschot*, waarin verhalen uit de gemeente worden verzameld en vastgelegd. Leden die hieraan willen meewerken zijn nog altijd welkom.

Ook via de website wordt verder gewerkt aan de Canon van Oost-, West- en Middelbeers, die steeds verder wordt uitgebreid met nieuwe bouwstenen.

Het afgelopen jaar kende weer een mooi aantal activiteiten. Er waren wandelingen, lezingen, een fietstocht, een excursie en een stadswandeling in Oirschot. Een bijzonder hoogtepunt was de tentoonstelling over het onderwijs in de Beerzen, die in maart in 't Oude Kerkje werd gehouden. Deze tentoonstelling trok meer dan vijfhonderd bezoekers en kreeg veel waardering. De archiefgroep en alle vrijwilligers die hieraan hebben meegewerkt werden hiervoor nadrukkelijk bedankt.

Ook op het gebied van publicaties was de vereniging actief. Er verschenen twaalf digitale nieuwsbrieven, twee nummers van het verenigingsblad *De Berse* en meerdere historische artikelen in het Oirschots Weekjournaal. Daarnaast voerde het bestuur negen bestuursvergaderingen en werd regelmatig overleg gevoerd met de verschillende werkgroepen. Bij de bestuursverkiezing waren enkele bestuursleden aftredend, maar zij stelden zich opnieuw beschikbaar. De vergadering stemde in met de herbenoeming van de voorzitter, de penningmeester en een bestuurslid. Tevens werd de interim-secretaris

benoemd tot vaste secretaris. Het bestuur benadrukte dat nieuwe bestuursleden altijd welkom zijn.

Voor 2026 staat opnieuw een gevarieerd programma gepland. Er komt een winterwandeling, deelname aan Beers Creatief, meerdere lezingen, een fietstocht en een grote excursie naar de Biesbosch op 16 mei 2026. Daarnaast wordt gewerkt aan een tentoonstelling rond het thema gezondheidszorg in de Beerzen. Ook zal de vereniging betrokken zijn bij verschillende erfgoedactiviteiten binnen de gemeente, waaronder jubilea en het erfgoedweekend. Tevens is er een verzoek gedaan of er belangstelling is een werkgroep Genealogie op te richten. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij de secretaris en in de volgende nieuwsbrief zal er aandacht aan worden besteed.

De werkgroep Archivering, Digitalisering en Beheer gaf een toelichting op haar werkzaamheden. Het afgelopen jaar werd veel werk verricht aan het ordenen, digitaliseren en opschonen van het archief. Daarbij wordt zorgvuldig gekeken naar de herkomst en het verhaal achter voorwerpen en documenten. Alleen materiaal dat duidelijk met de geschiedenis van de Beerzen te maken heeft wordt bewaard. Leden die materiaal willen aanbieden kunnen altijd contact opnemen met de werkgroep. Bezoek aan de archiefruimte op De Schelft is mogelijk op afspraak.

Ook de werkgroepen Land en C.H.I. deden verslag van hun activiteiten. Zij houden zich bezig met historisch onderzoek, advisering bij bouw- en straatnaamplannen, en het onderhoud van monumenten en historische objecten in de openbare ruimte. Daarbij wordt regelmatig samengewerkt met gemeente en andere organisaties.

Omdat de belangstelling voor excursies de laatste jaren wat terugloopt, heeft het bestuur een enquête onder de leden gehouden. Daaruit blijkt dat leden vooral interesse hebben in activiteiten dicht bij huis en dat praktische zaken zoals tijd en agenda een rol spelen. De resultaten worden meegenomen bij het samenstellen van toekomstige programma's.

De penningmeester presenteerde vervolgens het financieel overzicht. Ondanks enkele hogere kosten, onder andere bij een excursie, kon het jaar met een positief resultaat worden afgesloten. De kascommissie, Monique van Erve en Jan Aerts, controleerde de boeken en verklaard dat alles in orde was, waarna de penningmeester décharge kreeg.

De kascommissie wordt volgend jaar bemand door Monique van Erve en Guus Staps.

Tijdens de rondvraag werden nog enkele erfgoedonderwerpen onder de aandacht gebracht, die door het bestuur zullen worden bekeken. Jan van Gerven gaf aan dat Landcoöperatie Dal

Frans in actie bij een oefening

van De Kleine Beerze ophoudt te bestaan. Verzoek is om het monument van de Beerse Strijkster in eigendom te nemen. Bestuur zal dit verzoek verder opnemen. Daarnaast heeft Marita van Hoof aandacht gevraagd voor het bijzonder orgel in de Willibrorduskerk. Ook dit zal het bestuur verder opnemen.

Na afloop sloot de voorzitter de vergadering met een woord van dank aan alle vrijwilligers, werkgroepen en leden voor hun inzet en betrokkenheid.

Na een korte pauze volgde 'n lezing over

de brandweer in de Beerzen door Frans van Maasackers, waarmee de avond op een gezellige en interessante manier werd voortgezet. Frans, heel veel dank.

Industrieel erfgoed (1)

Brouwerij De Doornboom (slot)

In 1932 wordt de omzet van de brouwerij verkocht aan de Drie Hoefijzers (Linden-boom) te Breda. Wel mochten ze nog 18 jaar bier van 3 Hoefijzers aan hun cafés leveren.

1 Juni 1938 komt de stamhouder en beoogd opvolger Ad Rombauts door ongeval met een trein in Gilze te overlijden.

Het bericht in de Tilburgsche Courant, dat ook de zus van Ad bij het ongeluk zou zijn overleden, werd de dag daarna gerectificeerd. Het was de vriendin van Ad, de 22 jarige mej. C. Eskens uit Tilburg.

ERNSTIG ONGELUK OP ONBEWAAKTEN OVERWEG.

Auto door trein gegrepen, de twee inzittenden gedood.

Op den onbewaakten overweg nabij de uitspanning „Vijf-Elken“ te Gilze heeft zich gisteravond te ruim half acht een ongeluk voorgedaan, waarbij twee personen, een heer en een dame, om het leven zijn gekomen.

Een personenauto, afkomstig uit Utrecht, werd bij het passeeren van den overweg door den trein, die om 19.28 uur uit Breda was vertrokken, gegrepen en enkele honderden meters meegesleurd.

De beide inzittenden werden uit den wagen geworpen en op slag gedood. Men waarschuwde onmiddellijk den in de nabijheid wonenden geneesheer van Glabbeek, doch deze kon slechts den daad constateeren de lijken konden nog niet worden geïdentificeerd.

Het uitzicht ter plaatse is niet slecht.

De namen der slachtoffers.

De slachtoffers van het ongeluk op den onbewaakten overweg te Gilze blijken te zijn de 22-jarige A. Rombouts en diens 24-jarige zuster, mej. N. Rombouts, beiden wonende te Middelbeers (N.-B.)

Het stoffelijk overschot van de beide verongelukten is naar het Sint Ignatiusziekenhuis te Breda overgebracht.

De auto, die uit Utrecht afkomstig was, werd van voren geheel ingedrukt. De trein, die het ongeluk veroorzaakte, heeft ruim een half uur vertraging gehad, evenals de trein uit Tilburg, die van de tegengestelde richting kwam.

Het ongeluk is waarschijnlijk aan onoplettendheid te wijten.

Twee dooden op onbewaakten overweg

Mej. C. Eskens uit Tilburg en de heer A. Rombouts uit Middelbeers de slachtoffers

Gisteravond om goed half acht is bij den onbewaakten overweg te Gilze een ernstig ongeluk gebeurd, dat het leven heeft gekost van de 22-jarige mej. C. Eskens, uit Tilburg en den 22-jarigen heer A. Rombouts uit Middelbeers.

ROE 'T ONGELUK GEBEURDE.

Te ongeveer tien minuten over half acht reed de richting Oosteloo van „Plymouth“ no. N 1745, welke door mej. C. Eskens werd bestuurd. Naar haar was de heer A. Rombouts gezeten. De wagen reed volgens aangegeven met een vaart van ongeveer 20 K.M.

Toen de wagen bij den overweg was, raakte zij de richting Oosteloo van de trein te Gilze van daar was vertrokken. Daar het uitzicht ter plaatse belemmerd wordt door een bosch, richtte de bestuurder den trein niet in het oogenblik. Het onheilvloedig slag deed de twee tegen de auto en greep door in de slaak. Meer dan 400 meter west de auto door de baanrichting meegesleurd.

Mej. Eskens werd uit den wagen geslingerd en werd op slag gedood. Toen de trein bij Oosteloo kwam, lag de auto nog onder de locomotief. Jonge toegesloten personenauto wist de heer Rombouts die hij in den wagen kon niet zien, eerst uit het wagen te springen, toen de trein een eind achteruit was gegaan. De heer Rombouts gaf nog slechts twee trappen van leven, zijnde alomst overleden bij vallen.

Men waarschuwde onmiddellijk den in de nabijheid wonenden geneesheer dr. van Glabbeek, doch deze kon slechts den daad constateren. De gestorven uit lijken en een minnester die in den wagen het verongelukte gevonden zijn.

Per akkoord werden de stoffelijke overblijfselen der slachtoffers naar het St. Ignatiusziekenhuis te Breda vervoerd. De auto, waarvan nog slechts een puinberg over was, werd naar de beide spreng, maar ook een uit de tegengestelde richting, aangevaren, toen niet kon passeeren. Met verzorgde traktie werd de verongelukte wagen in een groep naast de spoorbaan gesleept, waarna de twee uit de wagen te half uur vervoerd te ren naar Tilburg, het moortoern. De machinist van de volgende trein, die om half acht op het ongeluk ter plaatse was, heeft het ongeluk te handelen. De slachtoffers zijn te Breda, na F. Driess en de burgemeester van Breda, de S. J. Jansen, waart op de zijde des ongeluks.

DE VERGEGENSTELDEN VAN HET ONGELUK.

De oorzaken van den ongeluk werden berekend om een ernstig ongeluk te voorkomen. Het ongeluk was veroorzaakt door de 22-jarige zuster van den heer Rombouts. Deze verongelukte was ernstig, ernstig doordat de slachtoffers slachtoffers ernstig waren verwondt en anderszins, alomst om te zijn het ongeluk van den heer Rombouts had gevonden.

Eerst gisteravond laat kwam overvloedig de familie Eskens, die om half acht van den heer en mevrouw Eskens, de 22-jarige mej. Cornelia Eskens,

Men kan zich moeilijk voorstellen, welk een vreeselijke jongeding dat voor de toegesloten wagen zo moeder en de vier personen en twee honden van het verongelukte was tevens tevens.

Men was wisselbaar door het lange uitzicht van mej. Eskens met wat ongeluk geworden, maar het ongeluk toch vanzelf dat de familie, dat aan alle ongelukheid het ongeluk, maar tegelijk alle hoop vernietigde, een geweligen indruk veroorzaakte.

Mej. Cornelia Eskens had gisteravond, dat ongelukte half vijf de volgende wagen vertrokken. Zij was op Sins in stad te rijden, in de buurt van den Heuzel moet zij den heer A. Rombouts uit Middelbeers ontmoet hebben. Deze was een hater van de familie Eskens, alhoewel.

Daar de heer Rombouts met Jan en Middelbeers op het gebied van leet en gederend in, terwijl hij, Eskens met een paar boeken, die zij bij een bibliotheek leerde richte leet. Hetgeen waarschijnlijk, hetgeen het twee jonge vrouwen, leerde zij elkaar onbekend, het weer over leet van boeken geleed.

Daar de heer Rombouts een boederschap moest gaan doen in Oosteloo, verzocht hij mej. Eskens mee te rijden, om haar dan later weer thuis te brengen. Mej. Eskens heeft haar rijfel ergens meegenomen en is nu niet teruggekeerd om een naar Oosteloo te rijden.

Op den terugweg van Oosteloo naar Tilburg is het ongeluk van het ongelukte half vijf, Eskens met een paar boeken, die zij bij een bibliotheek leerde richte leet. Hetgeen waarschijnlijk, hetgeen het twee jonge vrouwen, leerde zij elkaar onbekend, het weer over leet van boeken geleed.

Zij had wat geen rijfel, maar had toch een paar boeken, die zij bij een bibliotheek leerde richte leet. Hetgeen waarschijnlijk, hetgeen het twee jonge vrouwen, leerde zij elkaar onbekend, het weer over leet van boeken geleed.

Het zal vermoedelijk wel nooit meer in de toekomst zijn, welke de oorzaken der verschrikkelijke loting was.

TWEE FAMILIES IN DIEPEN ROUW.

Industrieel zijn om de twee ongelukte twee families in diep rouw gedrukt.

Mej. Cornelia Eskens is het bereide 't uit een gezin van vijf kinderen en twee ongelukte. Het ongelukte half vijf de volgende wagen vertrokken. Zij was op Sins in stad te rijden, in de buurt van den Heuzel moet zij den heer A. Rombouts uit Middelbeers ontmoet hebben. Deze was een hater van de familie Eskens, alhoewel.

Mej. Cor Eskens was het van de Heckerdij „Forst“ en de Toesticht „Lathouck“.

Zoo mocht in de slag, die de familie Rombouts te Middelbeers getroffen heeft, een vreeselijke.

De heer Rombouts was namelijk de eenige zoon van wijlen den brouwer Rombouts te Middelbeers. Het trouwen bij de familie Rombouts in 1881 als bruidegom van een meisje, eveneens een slachtoffer van een ongeluk op den onbewaakten overweg, te Breda op de 11-jarige leeftijd.

De slachtoffer van de ongelukte was bedierd overvloedig in de familie van den ongelukte, en dat dit ongelukte van de slachtoffer van de ongelukte moeder en haar drie dochters was bismeter ongeluk te, het is het die de dan beschrijft.

Afgaans in den oed de delevens van de beide zwaargewonden families.

Na het overlijden van Ad Rombauts neemt de zus Alda Rombauts de brouwerij in 1938 over. In 1942 gehuwd Alda met Adrianus (Ad) de Kroon (mede eigenaar van de Brouwerij De Kroon in Oirschot), De brouwerij en mouterij blijven eigendom van de familie Rombauts.

Alda in 1930

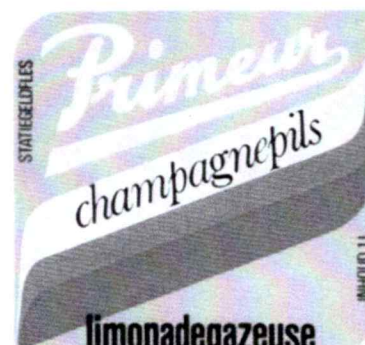
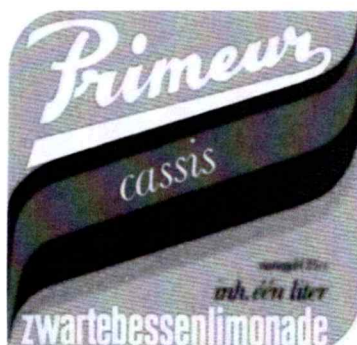
Bij de bevrijding van Middelbeers in oktober 1944 werd het dorp door beschietingen en de daarop volgende branden getroffen waaronder de brouwerij en de woning.

Rombauts Limonadefabriek, gebouwd in 1945/'46

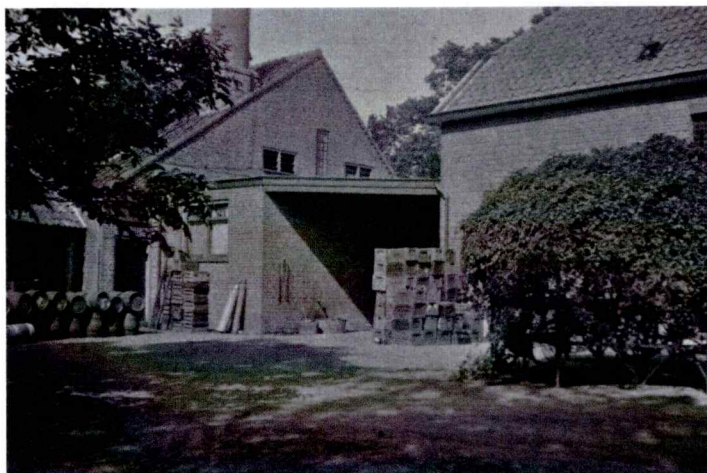
Na deze tragedie worden de werkzaamheden van de boerderij en mouterij beëindigd. Men bleef niet bij de pakken neerzitten en nadat de zwaar beschadigde panden waren gerepareerd werd er de limonadefabriek Rombauts en het afvullen van de limonade in huisvest.

Alda start "Rombauts Limonadefabriek". Merknamen Primeur en Quick-up.

Bierbrouwerij De Doornboom
Kadastraal Sectie N 1756
M. Rombouts.

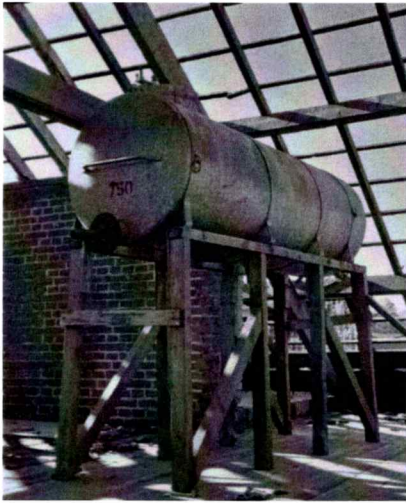

De binnenplaats van de brouwerij voor 1940 met links de biervaatjes en rechts de kratten voor de limonade-flessen.
Thieu de Kroon weet te vertellen *'dat dit de brouwerij was. Achter de haag, rechts op de foto, stond een terrasje en midden hierop een notenboom'*. Het terras en de boom zijn door moeder Alda verwijderd.

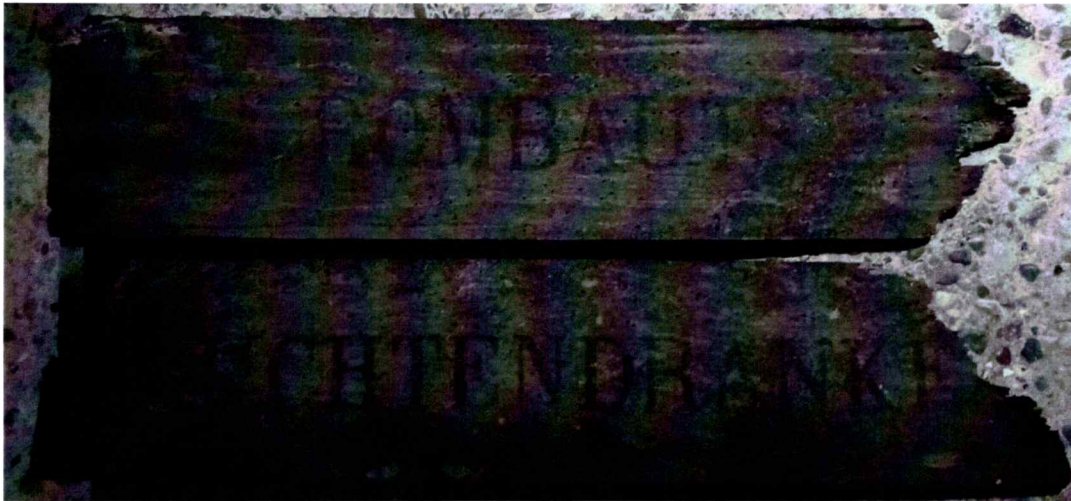
De schoorsteen kwam voor de oorlog nog uit het dak van het gebouw, gebouw is later afgebroken waardoor de schoorsteen los is komen te staan. Het wc-gebouwtje is er pas na 1945 aangebouwd.

Het wc gebouwtje met links de twee deurtjes van het toilet en de rechtse deur van de schuur.
Het is gebouwd op oude bestaande funderingsresten waarschijnlijk nog die van de schuurkerk.

Voor het spoelen van de limonadeflesjes werd leidingwater verwarmd in deze spoeltank. Bij het beëindigen van de limonadefabriek en de komst van het aardgas in 1970 werd het warmwater, door de familie De Kroon, gebruikt voor het vullen van het bad in huize Doornboom.

Een overblijfsel van de kratjes waar de flesjes vruchtendrank in vervoerd werden.

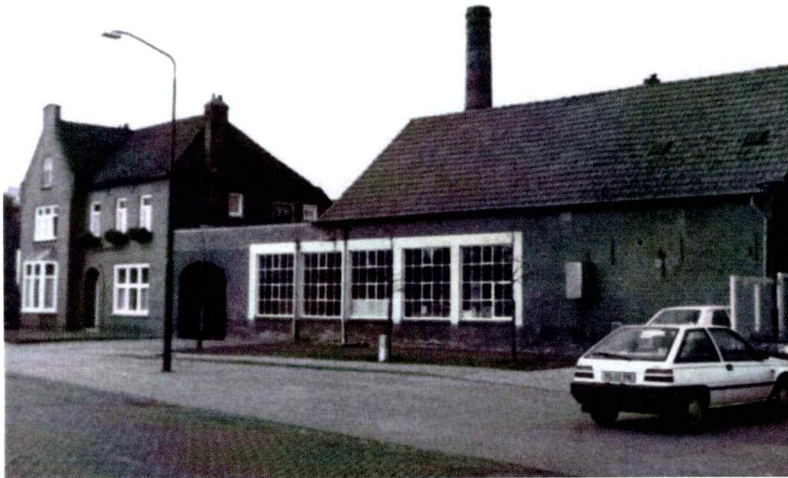
In 1980 draagt Alda het eigendom van de Limonadefabriek over aan haar zoon Mathieu de Kroon, die sinds 1975 mede-eigenaar van de limonadefabriek "De Doornboom" was.

De samenwerking tussen de Stoombierbrouwerij Middelbeers en brouwerij De Kroon in Oirschot wordt geïntensiveerd. Gezien men in Middelbeers over betere apparatuur beschikte werd er bier van Brouwerij De Kroon afgevuld in de bottelarij van De Doornboom.

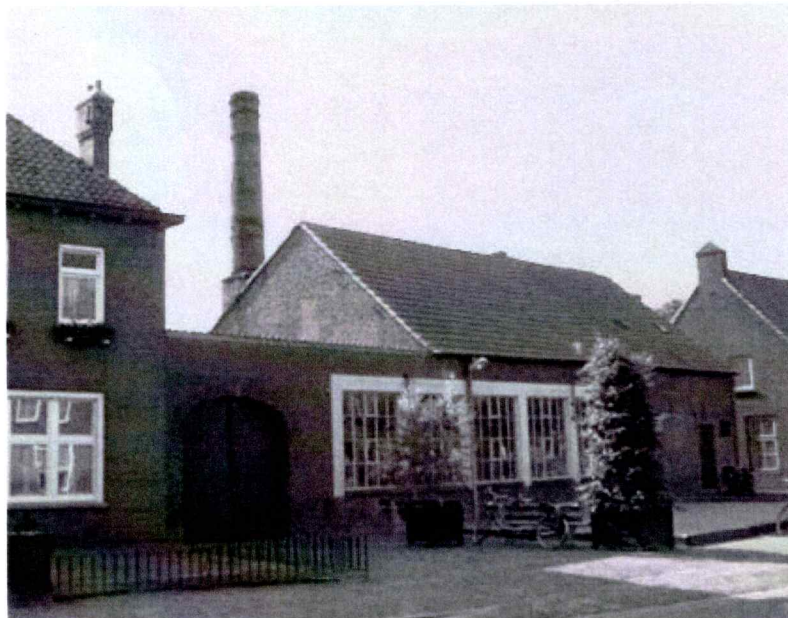

Het bier van brouwerij de Kroon wordt afgevuld in de bottelarij in Middelbeers.

In 1992 wordt de productie Limonade stilgelegd en in 1999 wordt het laatste brouwsel afgevuld in Middelbeers waarna de sluiting definitief is.

Aanzicht van de limonade-fabriek 1 jaar voor de sluiting.

De schoorsteen werd in 2003 gesloopt

In 2020 hebben Ad en Ella de Kroon het horecabedrijf van hun vader overgenomen, welke nu de naam draagt "De Doornbomen"

Gegevens uit:

Wikipedia en Delpher.

400 jaar brouwen aan de Koestraat De Kroonbrouwerij Oirschot.

Archief Jan van Vroenhoven en Jos van Gils.

'Oud Brabants dorpsleven' door Bernard van Dam, Stichting Brabants Heem, 1972.

'Carte de visite en kabinet foto's', genealogisch Kwartaalblad van het centraal Bureau voor genealogie, jaargang 10, no. 1, voorjaar 2004.

Jan Aerts – Guus Staps

Bodemprofielen van Westelbeerse grond

Schatten van de Schelft

Enige tijd geleden kreeg Heemkundekring den Beerschen Aard een zogenaamd bodemprofiel aangeboden door Rinus van de Sande. Volgens gegevens op de achterkant was dit bodemprofiel gemaakt door Harrie van Roover (*1950- †2013) in 1985. Omdat voorwerpen voor de heemkunde veel waardevoller worden als we er meer van weten, gingen we op zoek naar het verhaal achter dit bodemprofiel. De kinderen van Harrie van Roover, Stijn en Charlotte konden ons precies vertellen hoe en waarom Harrie deze bodemprofielen heeft gemaakt. Charlotte schrijft hierover het volgende:

“Harrie van Roover woonde zijn hele leven in het door hem geliefde Middelbeers.

Hij had 3 grote passies: aardrijkskunde, geschiedenis en het boerenleven.

Harrie heeft 40 jaar Aardrijkskundeles gegeven op het Stedelijk College in Eindhoven. Volgens zijn leerlingen was hij een bevlogen leraar, die op een bijzondere manier les gaf. Zo maakte hij onder andere een vulkaan in de klas met stenen en zand.

In de avonduren hield Harrie zich bezig met geschiedenis. Hij ontdekte dat de stamboom van Familie van Roover te herleiden is tot het jaar 1430, hij bracht de ruilverkaveling van Middelbeers en omgeving in kaart en was enthousiast lid van Heemkundekring Den Beerschen Aard.

In het maken van bodemprofielen kwamen al zijn passies samen: vaak gemaakt in Brabant, bestaande uit diverse grondsoorten met hun karakteristieke eigenschappen en opgebouwd uit diverse grondlagen die samen een geschiedenis vertellen.

Het idee om bodemprofielen te gaan maken kwam voort uit zijn behoefte om zijn leerlingen beter uitleg te kunnen geven over de verschillende grondsoorten die zich in de bodem bevinden en hoe en wanneer verschillende grondlagen zijn ontstaan.

In eerste instantie groef hij zelf 2,5 meter diepe kuilen op locaties waar hij hoopte een diverse bodem aan te treffen. Met een breed mes werd de kuil zo strak mogelijk afgesneden. Daarna werd er van boven naar beneden lijm overheen gegooid. De dag erop gingen we terug om te kijken of de lijm goed was uitgehard. Was dit niet het geval werd het nog eens herhaald. Zodra de lijm hard genoeg was werd er met het zelfde mes een plak van ongeveer een halve cm afgesneden. Deze werd dan op een plank vervoerd naar huis waarna er een lijst om werd gemaakt. Omdat dit niet altijd tot het gewenste resultaat leidde ging hij vervolgens op zoek naar diepe afgravingen die met graafmachines waren gemaakt, omdat hij dan in één opslag de aardlagen kon zien.

Het meest trots was hij op een paar bodemprofielen waarin een ijswig te zien is.

Tijdens de voorlaatste IJstijd lag er een landijslaag van soms wel 500 meter dik over Nederland. In de toendra-gebieden, die voor deze ijskap lagen, was het extreem koud en droog. Door de aanhoudende vorst ontstonden er diepe scheuren in de bevroren bodem. Dit verschijnsel heet permafrost. In de winter drong water in deze scheuren en bevroor, waardoor er ijspegels in de bodem ontstonden. In de zomer smolt de toplaag, maar de wig van ijs bleef dieper in de grond zitten. Toen het klimaat na de ijstijd opwarmde, smolt het ijs in de scheuren. Het gat dat achterbleef, liep vol met zand of grind uit de omgeving. Twee bodemprofielen waarin zo'n ijswig te zien is hangen bij zijn kinderen thuis.”

De bodemprofielen in dit artikel zijn gemaakt in een bosperceel aan de Kapeldijk, de weg naar Netersel, in Westelbeers.

In het linker profiel, dat nu in bezit is van Den Beerschen Aard, zie je bovenaan delen van wortels van struiken of bomen. Dat was eigenlijk niet de bedoeling, de grond eromheen kon dan makkelijk loskomen van de plank.

In het rechterprofiel, dat bij Stijn van Roover in huis hangt, zie je de ijswig die in de tekst van Charlotte genoemd wordt.

Beide profielen hebben in het Oude Kerkje gehangen tijdens de tentoonstelling van Beers Creatief.

Daar bleek dat meer Beerzenaren nog in het bezit zijn van een bodemprofiel dat door Harrie van Roover is gemaakt.

Heemkundekring Den Beerschen Aard is heel blij met dit bodemprofiel. Het is een goed voorbeeld van hoe Den Beerschen Aard het graag ziet: een bijzonder voorwerp met het verhaal dat duidelijk maakt wat het is, hoe, waar, wanneer, waarom en door wie het gemaakt is.

Joke van Ham

De herindeling van Oirschot en Oost-, West- en Middelbeers

Een langdurige strijd om identiteit, regio en bestuur (1990-1997)

Inleiding.

Toen op 1 januari 1997 de gemeente Oost-, West- en Middelbeers ophield te bestaan en werd samengevoegd met Oirschot, kwam daarmee een einde aan een proces dat bijna tien jaar had geduurd. Wat aanvankelijk begon als een bestuurlijke discussie over schaalvergroting groeide uit tot een langdurige strijd waarin regionale belangen, partijpolitiek, persoonlijke overtuigingen en lokale gevoelens van verbondenheid een belangrijke rol speelden. De herindeling werd niet alleen in de raadszalen van Oirschot en Middelbeers besproken, maar ook binnen het Samenwerkingsverband Midden-Brabant, in Provinciale Staten van Noord-Brabant en uiteindelijk in Den Haag. Bestuurders als Gerrit Brokx, Lambert van Nistelrooij en Pieter van Geel raakten bij het proces betrokken, terwijl in de Beerzen zelf actiegroepen ontstonden die zich fel mengden in de discussie.

De vraag die gedurende de hele periode centraal stond was eenvoudig, maar beladen: hoorde Oost-, West- en Middelbeers bij Midden-Brabant, of bij de Kempen en Oirschot?

De eerste twijfels over de toekomst van kleine gemeenten.

Aan het begin van de jaren negentig veranderde het denken over gemeentelijk bestuur in Nederland. Gemeenten kregen steeds meer taken, vooral op het gebied van ruimtelijke ordening, sociale zorg en milieu. Kleine gemeenten konden deze taken steeds moeilijker uitvoeren. Ook in Noord-Brabant groeide de overtuiging dat schaalvergroting onvermijdelijk was. Binnen de provincie werd onderzocht welke gemeenten te klein waren om zelfstandig te blijven bestaan. Oost-, West- en Middelbeers hoorde daarbij. Hoewel de gemeente een sterke eigen identiteit had, werd duidelijk dat het bestuur kwetsbaar was. Voor steeds meer taken moest worden samengewerkt met andere gemeenten, en die samenwerking vond vooral plaats binnen het Samenwerkingsverband Midden-Brabant.

Midden-Brabant als regio — de rol van het SMB.

Binnen het Samenwerkingsverband Midden-Brabant, meestal kortweg SMB genoemd, werkten verschillende gemeenten samen op uiteenlopende terreinen. Het ging om praktische zaken zoals politie, brandweer en onderwijs, maar ook om economische ontwikkeling en ruimtelijke planning. Voorzitter van het SMB was in die jaren Gerrit Brokx, burgemeester van Tilburg. Vanuit Tilburg werd sterk ingezet op het versterken van Midden-Brabant als bestuurlijke regio. De gedachte was dat de gemeenten in de omgeving van Tilburg alleen samen sterk genoeg waren om hun positie te behouden.

Binnen het SMB leefde daarom het idee dat samenwerking uiteindelijk moest leiden tot herindeling. Als gemeenten toch al samenwerkten, waarom zouden ze dan niet samengaan? Voor Oost-, West- en Middelbeers lag volgens deze redenering een fusie met Hilvarenbeek en Diessen voor de hand. De drie gemeenten werkten al samen en hadden een vergelijkbaar landelijk karakter. Toch werd die conclusie niet overal gedeeld. In de Beerzen keek men niet alleen naar Midden-Brabant, maar ook naar de Kempen.

Economisch en sociaal bestonden er sterke banden met Oirschot, en historisch waren de relaties tussen beide gebieden eeuwenoud. Daarmee was de kiem gelegd voor een conflict dat jaren zou duren.

De commissie-Schampers en een eerste duidelijke richting.

Om duidelijkheid te krijgen over de toekomst van de gemeenten stelde de provincie een adviescommissie in onder leiding van Schampers. De commissie kreeg de opdracht om voorstellen te doen voor de herindeling in Midden-Brabant. Na onderzoek kwam de